

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

кафедра цивільно-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«АГРАРНЕ ПРАВО»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ

ТА ПРАВО

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

D8 ПРАВО

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Перший (бакалаврський)

ФАКУЛЬТЕТ

Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Аграрне право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D8 «Право» / Укладач В.О. Мельник. Біла Церква: БНАУ, 2025. 23 с.

Розробник: В.О. Мельник, канд. юрид. наук, доцент

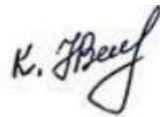
Робочу програму затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
(Протокол № 1 від 15 серпня 2025 р.)

Завідувач кафедри цивільно-
правових дисциплін, доцент

Анна ПАХОМОВА

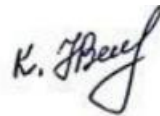
Гарант ОП, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 1 від 26.08.2025 р.)

Голова методичної ради, доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»	5
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
6. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
7.1. Лекції	8
7.2. Практичні заняття	14
7.3. Самостійна робота	17
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	18
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	19
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	19
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	20
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	20
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	21
13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	22

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За планом 2025-2026 навчального року на вивчення дисципліни «Аграрне право» для денної та заочної форми навчання передбачено 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 годин (лекції – 42, практичні заняття – 28), самостійна робота студентів – 80 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено у таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань 08 «Право»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 5	Спеціальність D8 ПРАВО	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – проект за вибором здобувача вищої освіти		4-й	5-й
Загальна кількість академічних годин – 286		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи здобувача – 4.		8-й	8-й
		<i>Лекції</i>	
		42 год.	12 год.
		<i>Практичні</i>	
		28 год.	4 год.
		<i>Самостійна робота (у т.ч. на виконання ІНДЗ)</i>	
		80 год.	134 год.
		Підсумковий контроль: іспит	

Мета вивчення дисципліни: формування системи знань з правового регулювання аграрних відносин, ознайомити з особливостями правового статусу суб'єктів аграрного права.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Підґрунтям для ефективного оволодіння навчальною дисципліною є попереднє опанування дисциплін юридичного спрямування таких як: «Цивільне право», «Земельне право» тощо.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

РН 23. Застосовувати норми земельного, аграрного та екологічного законодавства для вирішення складних спеціалізованих задач у сфері природокористування та господарської діяльності

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

Змістовий модуль 1. Загальні положення аграрного права

Тема 1. Аграрне право як самостійна галузь права

Тема 2. Джерела аграрного права. Конституційні засади та інші основи аграрного права

Тема 3. Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства

Змістовий модуль 2. Правове становище окремих суб'єктів господарювання в сільському господарстві

Тема 4. Правове становище фермерського господарства

Тема 5. Правове регулювання ведення особистого селянського господарства

Змістовий модуль 3. Правові засади державного регулювання та реформування сільського господарства

Тема 6. Правові засади державного регулювання сільського господарства

Тема 7. Правове забезпечення соціального розвитку села

Тема 8, 9. Правове регулювання праці в аграрному секторі. Соціальне забезпечення працівників аграрного сектору.

Змістовий модуль 4. Правове регулювання ринкових та фінансових відносин у сільському господарстві

Тема 10. Правове регулювання аграрного ринку

Тема 11. Правове регулювання ринку зерна

Тема 12, 13. Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції

Тема 14, 15. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва. Екологізація аграрного виробництва

Змістовий модуль 5. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності

Тема 16. Правове регулювання рослинництва

Тема 17. Правове регулювання галузі тваринництва

Тема 18. Правове регулювання ветеринарної справи в Україні

Тема 19. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин в Україні.

Тема 20. Міжнародно-правові аспекти аграрного права

Тема 21. Перспективи розвитку аграрного права України

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лб	Інд	срс		л	п	лб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Тема 1.	17	2	2			13	17	2				15
Тема 2.	19	2	4			13	15					15
Тема 3.	17	2	2			13	17		2			15
Разом модуль 1	53	6	8			39	49	2	2			45
Змістовий модуль 2.												
Тема 4.	19	2	4			13	17		2			15
Тема 5.	17	2	2			13	17	2				15
Разом модуль 2	36	4	6			26	34	2	2			30
Змістовий модуль 3.												
Тема 6.	19	2	4			13	17	2				15
Тема 7.	19	2	4			13	17		2			15
Разом модуль 3	38	4	8			26	34	2	2			30
Змістовний модуль 4.												
Тема 8, 9	17	2	2			13	15					15
Тема 10.	19	2	4			13	17	2				15
Тема 11.	22	4	4			14	15					15
Разом модуль 4	58	8	10			40	47	2				45
Змістовний модуль 5.												
Тема 12, 13.	19	2	4			13	15					15
Тема 14,15.	17	2	2			13	17		2			15
Тема 16.	19	2	4			13	15					15
Тема 17.												
Тема 18.												
Тема 19.												
Тема 20.												
Тема 21.												
Разом модуль 5	55	6	10			39	47		2			45
Усього годин	150	42	28			80	150	12	4			134

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, ср – самостійна робота студентів, в т.ч. індивідуальні завдання.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Загальні положення аграрного права.	
<p><i>Тема 1. Аграрне право України як самостійна галузь права</i></p> <p>Поняття аграрного права як самостійної галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни. Співвідношення аграрного та інших галузей права України. Предмет аграрного права. Поняття і зміст аграрних відносин та їх класифікація. Об'єкти і суб'єкти аграрних відносин. Характеристика методів аграрного права. Принципи аграрного права. Поняття системи аграрного права, правові інститути. Їх взаємозв'язок з інститутами цивільного, земельного, трудового, фінансового права тощо.</p>	2
<p><i>Тема 2. Конституційні основи та інші джерела аграрного права</i></p> <p>Поняття і система джерел аграрного права України, їх особливості. Конституція України як основа аграрного права. Аграрні закони України. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права (постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства аграрної політики та продовольства України тощо). Загальна характеристика локальних нормативно-правових актів.</p>	2
<p><i>Тема 3. Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства</i></p> <p>Поняття відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств. Майнова відповідальність за аграрні правопорушення. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення аграрного законодавства.</p>	2
Разом за змістовий модуль 1	6
Змістовий модуль 2. Правове становище окремих суб'єктів господарювання в сільському господарстві	
<p><i>Тема 4. Правове становище фермерського господарства</i></p> <p>Фермерське господарство громадян як важливий виробник сільськогосподарської продукції. Поняття та порядок створення фермерського господарства. Умови членства в господарстві. Права та обов'язки членів. Особливості формування земельної ділянки фермерського господарства. Правовий режим майна господарства. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств.</p>	2
<i>Тема 5. Правове регулювання ведення особистого селянського</i>	2

<p><i>господарства</i></p> <p>Суспільне призначення і загальна характеристика особистого селянського господарства. Поняття та ознаки такого господарства. Порядок проведення обліку особистих селянських господарств. Право членства в господарстві. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. Земельні відносини в господарстві. Майнові правомочності членів господарства</p>	
<p>Разом за змістовий модуль 2</p>	4
<p>Змістовий модуль 3. Правові засади державного регулювання та реформування сільського господарства</p>	
<p><i>Тема 6. Правові засади державного регулювання сільського господарства</i></p> <p>Характеристика державно-правового регулювання сільського господарства. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві. Основні засади державної аграрної політики.</p> <p>Повноваження Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і його органів на місцях. Інші органи державного управління у галузі сільського господарства (Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агенство рибного господарства України, Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру, Державне агенство лісових ресурсів України, Державне агенство водних ресурсів України).</p> <p>Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням аграрного законодавства. Теоретичні та практичні проблеми формування системи органів державного контролю в сільському господарстві</p>	2
<p><i>Тема 7. Правове забезпечення соціального розвитку села</i></p> <p>Поняття, сутність і організаційно-правові засади соціального розвитку села. Соціальний розвиток села як інститут аграрного права. Правове регулювання відносин, спрямованих на збереження сільської поселенської мережі. Поняття сільської території, сільського поселення та сільського населеного пункту. Правове регулювання державної підтримки розвитку депресивних сільських територій (трудонедостатніх населених пунктів), створення умов для збереження та розвитку малих, віддалених сільських поселень і територій, які мають окремий статус (гірських та Поліських населених пунктів) тощо.</p> <p>Правовий режим об'єктів соціальної інфраструктури села. Відносини з соціального переоблаштування села. Правове регулювання житлового будівництва та комунального господарства, забезпечення транспортного сполучення та зв'язку, удосконалення інженерної інфраструктури. Розвиток фізичної культури і спорту, культурно-дозвільної діяльності в сільській місцевості, традиційної культури регіонів. Правове забезпечення медичного обслуговування</p>	2

сільських мешканців. Відносини із забезпечення належного рівня освітніх послуг. Побутове та торгівельне обслуговування сільського населення.	
<p>Тема 8, 9 Правове регулювання праці в аграрному секторі. Соціальне забезпечення працівників аграрного сектору.</p> <p>Особливості трудових договорів, сезонні та тимчасові роботи. Правове регулювання праці в аграрному секторі ґрунтується на Конституції України, КЗпП, законах про охорону праці та соціальне страхування, а також міжнародних конвенціях МОП. Воно охоплює особливості укладення трудових договорів для постійних, тимчасових і сезонних робіт, встановлює норми робочого часу та відпочинку, порядок оплати праці й надання соціальних гарантій, враховуючи специфіку сільськогосподарського виробництва (сезонність, залежність від природних умов). Значна увага приділяється охороні праці, безпеці при роботі з технікою та хімічними засобами, а також відповідальності сторін за порушення трудового законодавства, що має забезпечувати стабільний розвиток аграрного сектору та захист прав працівників.</p> <p>Пільги, гарантії, страхування. Соціальне забезпечення працівників аграрного сектору — це система державних і недержавних заходів, спрямованих на захист у разі хвороби, безробіття, втрати працездатності чи старості, що ґрунтується на Конституції України, КЗпП та спеціальних законах про соціальне страхування. Воно охоплює пенсійне, медичне забезпечення, страхування від нещасних випадків, різні види допомог, а для аграрних працівників враховує специфіку сезонності, віддаленості робочих місць і підвищених ризиків, надаючи додаткові гарантії (пільговий пенсійний вік, додаткові відпустки, спецодяг, харчування). Фінансується за рахунок державного бюджету, фондів соціального страхування, роботодавців та добровільних внесків і має ключове значення для підвищення рівня життя на селі та стабільного розвитку аграрної галузі.</p>	4
Разом за змістовий модуль 3	8
Змістовий модуль 4. Правове регулювання ринкових та фінансових відносин у сільському господарстві	
<p><i>Тема 10. Правове регулювання аграрного ринку</i></p> <p>Правові засоби формування інфраструктури аграрного ринку. Поняття організованого аграрного ринку, його інфраструктура. Загальна характеристика учасників аграрного ринку. Правове становище аграрної біржі, її функції. Основні умови щодо надання товарним біржам висновку про відповідність вимогам. Державне регулювання цін на окремі види сільськогосподарської продукції. Поняття об'єктів державного цінового регулювання. Мінімальні та максимальні інтервенційні ціни. Порядок здійснення товарних та фінансових інтервенцій. Правове становище Аграрного фонду, його повноваження. Загальна характеристика оптових ринків сільськогосподарської продукції. Порядок набуття юридичною</p>	2

особою статусу оптового ринку. Основні напрями діяльності. Державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції.	
<p><i>Тема 11. Правове регулювання ринку зерна</i></p> <p>Правове регулювання ринку зерна. Поняття зернових ресурсів. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів. Ресурси зерна державного продовольчого резерву та регіональні ресурси зерна. Загальна характеристика суб'єктів ринку зерна. Порядок декларування зерна. Правове регулювання контролю якості зерна. Зберігання зерна на зерновому складі. Договір складського зберігання зерна. Істотні умови договору.</p> <p>Порядок здійснення заставних закупок зерна. Поняття бюджетної позики у межах режиму державних заставних закупівель. Умови отримання позики. Порядок здійснення державних форвардних закупівель зерна.</p>	2
<p><i>Тема 12, 13. Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції</i></p> <p>Поняття і зміст якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання запровадження у виробництво сільськогосподарської продукції генетично модифікованих організмів. Стандартизація і сертифікація як нормативні засади якості й безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва.</p>	4
<p>Тема 14, 15. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва. Екологізація аграрного виробництва</p> <p>Органічне виробництво та екологізація аграрного виробництва передбачають вирощування сільськогосподарської продукції без хімічних добрив, пестицидів та ГМО, із застосуванням ресурсозберігаючих технологій і збереженням біологічного різноманіття, що забезпечує безпечність продуктів і сталий розвиток сільського господарства. Правове регулювання базується на Законі України «Про органічне виробництво», державних стандартах, регламентах ЄС та міжнародних конвенціях, включає ліцензування, контроль за сертифікацією продукції та відповідальність за порушення стандартів, а перспективи розвитку пов'язані зі стимулюванням органічного виробництва через державні програми, інтеграцією європейських норм та підвищенням конкурентоспроможності української аграрної продукції.</p>	4
Разом за змістовий модуль 4	12
Змістовий модуль 5. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності	
<p><i>Тема 16. Правове регулювання галузі тваринництва</i></p> <p>Загальна характеристика правового регулювання галузі тваринництва. Племінна справа — як система зоотехнічних, селекційних та організаційно-господарських заходів, спрямованих на поліпшення</p>	2

<p>племінних і продуктивних якостей тварин. Об'єкти і суб'єкти племінної справи у тваринництві. Правове регулювання реєстрації та ідентифікації тварин.</p> <p>Бджільництво як галузь сільськогосподарського виробництва. Суб'єкти і об'єкти бджільництва. Організація та проведення атестації і реєстрації пасік. Порядок видачі ветеринарно-санітарного паспорта пасіки. Ветеринарно-санітарні вимоги до розміщення та облаштування пасік. Правове регулювання охорони бджіл. Ввезення в Україну та вивезення за її межі бджіл та продуктів бджільництва.</p>	
<p><i>Тема 17. Правове регулювання ветеринарної справи в Україні</i></p> <p>Правові засади ветеринарної справи. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок. Введення в обіг ветеринарного препарату. Поняття державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Порядок здійснення ветеринарно-санітарних заходів. Загальна характеристика ветеринарно-санітарних документів. Правове регулювання карантину тварин. Ветеринарно-санітарні заходи, які застосовуються під час карантину тварин. Гарантії прав осіб в умовах дії карантину.</p>	2
<p><i>Тема 18. Правове регулювання рослинництва</i></p> <p>Загальна характеристика правового регулювання галузі рослинництва. Правове регулювання охорони прав на сорти рослин. Умови набуття прав на сорт рослин. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин. Порядок набуття прав інтелектуальної власності на сорт рослин. Насінництво та розсадництво як галузь рослинництва. Суб'єкти і об'єкти насінництва та розсадництва. Порядок реалізації насіння і садивного матеріалу.</p> <p>Захист рослин як комплекс заходів, спрямованих на зменшення втрат урожаю та запобігання погіршенню стану рослин сільськогосподарського та іншого призначення. Карантинний режим як різновид особливого режиму захисту рослин.</p>	2
<p><i>Тема 19. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин в Україні.</i></p> <p>Правове регулювання вирощування наркотичних рослин в Україні базується на Конституції, Кримінальному та Адміністративному кодексах, Законі «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» та міжнародних конвенціях ООН, передбачає заборону вирощування опійного маку, конопель та інших контрольованих рослин за винятком медичного чи наукового використання з ліцензією, встановлює кримінальну, адміністративну та цивільну відповідальність за порушення, передбачає контроль і нагляд державних органів, а також потребує балансу між забезпеченням медичних потреб і запобіганням незаконному обігу, що є важливим для вдосконалення законодавства та дотримання міжнародних зобов'язань України.</p>	2
<p><i>Тема 20. Міжнародно-правові аспекти аграрного права</i></p>	2

<p>Міжнародні договори, інтеграція до ЄС, Світова організація торгівлі. Міжнародно-правові аспекти аграрного права охоплюють систему норм і принципів, що регулюють сільськогосподарські відносини на міжнародному рівні, включаючи міжнародні договори, конвенції та рекомендації організацій, таких як ФАО, СОТ, МОП та ООН. Вони визначають стандарти якості та безпеки аграрної продукції, регулюють міжнародну торгівлю, охорону земель і природних ресурсів, а також сприяють продовольчій безпеці. Імплементация цих норм у національне законодавство України, особливо в умовах євроінтеграції, забезпечує гармонізацію правил, стимулює розвиток аграрного сектору та сприяє ефективній міжнародній співпраці в умовах глобалізації.</p>	
<p><i>Тема 21. Перспективи розвитку аграрного права України</i></p> <p>Перспективи розвитку аграрного права України передбачають модернізацію та гармонізацію законодавства для ефективного регулювання сільськогосподарської діяльності в умовах ринкової економіки та глобалізації. Основні напрями включають вдосконалення земельного законодавства, розвиток корпоративних форм господарювання та фермерства, імплементацию міжнародних стандартів і європейських норм, забезпечення соціальних прав працівників аграрного сектору, продовольчої та екологічної безпеки, а також стимулювання інновацій, державних програм підтримки та пільгового кредитування. Комплексний підхід до реформування аграрного права має враховувати економічні, соціальні та екологічні виклики для сталого розвитку сільського господарства.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 5</p>	12
<p>Всього:</p>	42

7.2. Практичні заняття

Назва теми	К-ть годин
<p><i>Тема 1. Аграрне право України як самостійна галузь права</i></p> <p>Співвідношення аграрного та інших галузей права України. Предмет аграрного права. Поняття і зміст аграрних відносин та їх класифікація. Об'єкти і суб'єкти аграрних відносин. Характеристика методів аграрного права. Принципи аграрного права. Поняття системи аграрного права, правові інститути.</p>	1
<p><i>Тема 2. Конституційні основи та інші джерела аграрного права</i></p> <p>Поняття і система джерел аграрного права України, їх особливості. Конституція України як основа аграрного права. Аграрні закони України. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права. Загальна характеристика локальних нормативно-правових актів.</p>	1
<p><i>Тема 3. Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства</i></p> <p>Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств. Майнова відповідальність за аграрні правопорушення. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення аграрного законодавства.</p>	1
<p><i>Тема 4. Правове становище фермерського господарства</i></p> <p>Фермерське господарство громадян як важливий виробник сільськогосподарської продукції. Поняття та порядок створення фермерського господарства. Умови членства в господарстві. Права та обов'язки членів. Особливості формування земельної ділянки фермерського господарства. Правовий режим майна господарства. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств.</p>	2
<p><i>Тема 5. Правове регулювання ведення особистого селянського господарства</i></p> <p>Поняття та ознаки такого господарства. Порядок проведення обліку особистих селянських господарств. Право членства в господарстві. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства.</p>	1
<p><i>Тема 6. Правові засади державного регулювання сільського господарства</i></p> <p>Характеристика державно-правового регулювання сільського господарства. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві. Основні засади державної аграрної політики. Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням аграрного законодавства. Теоретичні та практичні проблеми формування системи органів державного контролю в сільському господарстві</p>	2

<p><i>Тема 7. Правове забезпечення соціального розвитку села</i></p> <p>Правове регулювання відносин, спрямованих на збереження сільської поселенської мережі. Поняття сільської території, сільського поселення та сільського населеного пункту. Правове регулювання державної підтримки розвитку депресивних сільських територій.</p> <p>Правовий режим об'єктів соціальної інфраструктури села. Відносини з соціального переоблаштування села. Правове регулювання житлового будівництва та комунального господарства, забезпечення транспортного сполучення та зв'язку, удосконалення інженерної інфраструктури. Розвиток фізичної культури і спорту, культурно-дозвільної діяльності в сільській місцевості, традиційної культури регіонів. Правове забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців.</p>	2
<p><i>Тема 8, 9 Правове регулювання праці в аграрному секторі. Соціальне забезпечення працівників аграрного сектору.</i></p> <p>Особливості трудових договорів, сезонні та тимчасові роботи. Правове регулювання праці в аграрному секторі ґрунтується на Конституції України, КЗпП, законах про охорону праці та соціальне страхування, а також міжнародних конвенціях МОП. Пільги, гарантії, страхування. Соціальне забезпечення працівників аграрного сектору</p>	2
<p><i>Тема 10. Правове регулювання аграрного ринку</i></p> <p>Поняття організованого аграрного ринку, його інфраструктура. Загальна характеристика учасників аграрного ринку. Правове становище аграрної біржі, її функції. Державне регулювання цін на окремі види сільськогосподарської продукції. Поняття об'єктів державного цінового регулювання. Мінімальні та максимальні інтервенційні ціни. Порядок здійснення товарних та фінансових інтервенцій. Основні напрями діяльності. Державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції.</p>	2
<p><i>Тема 11. Правове регулювання ринку зерна</i></p> <p>Поняття зернових ресурсів. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів. Загальна характеристика суб'єктів ринку зерна. Порядок декларування зерна. Правове регулювання контролю якості зерна. Зберігання зерна на зерновому складі.</p> <p>Порядок здійснення заставних закупок зерна. Поняття бюджетної позики у межах режиму державних заставних закупівель. Умови отримання позики. Порядок здійснення державних форвардних закупівель зерна.</p>	2
<p><i>Тема 12, 13. Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції</i></p> <p>Поняття і зміст якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання запровадження у виробництво сільськогосподарської продукції генетично модифікованих організмів. Стандартизація і сертифікація як нормативні засади якості й безпечності сільськогосподарської продукції. Правове</p>	2

регулювання органічного сільськогосподарського виробництва.	
Тема 14, 15. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва. Екологізація аграрного виробництва Органічне виробництво та екологізація аграрного виробництва передбачають вирощування сільськогосподарської продукції без хімічних добрив, пестицидів та ГМО, із застосуванням ресурсозберігаючих технологій і збереженням біологічного різноманіття, що забезпечує безпечність продуктів і сталий розвиток сільського господарства.	2
<i>Тема 16. Правове регулювання галузі тваринництва</i> Загальна характеристика правового регулювання галузі тваринництва. Племінна справа — як система зоотехнічних, селекційних та організаційно-господарських заходів, спрямованих на поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин. Об'єкти і суб'єкти племінної справи у тваринництві. Правове регулювання реєстрації та ідентифікації тварин. Бджільництво як галузь сільськогосподарського виробництва. Суб'єкти і об'єкти бджільництва. Організація та проведення атестації і реєстрації пасік. Порядок видачі ветеринарно-санітарного паспорта пасіки. Ветеринарно-санітарні вимоги до розміщення та облаштування пасік. Правове регулювання охорони бджіл. Ввезення в Україну та вивезення за її межі бджіл та продуктів бджільництва.	1
<i>Тема 17. Правове регулювання ветеринарної справи в Україні</i> Правові засади ветеринарної справи. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок. Введення в обіг ветеринарного препарату. Поняття державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Порядок здійснення ветеринарно-санітарних заходів. Загальна характеристика ветеринарно-санітарних документів.	1
<i>Тема 18. Правове регулювання рослинництва</i> Загальна характеристика правового регулювання галузі рослинництва. Правове регулювання охорони прав на сорти рослин. Порядок набуття прав інтелектуальної власності на сорт рослин. Насінництво та розсадництво як галузь рослинництва. Суб'єкти і об'єкти насінництва та розсадництва. Карантинний режим як різновид особливого режиму захисту рослин.	1
Тема 19. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин в Україні. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин в Україні базується на Конституції, Кримінальному та Адміністративному кодексах, Законі «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори».	2
Тема 20. Міжнародно-правові аспекти аграрного права Міжнародні договори, інтеграція до ЄС, Світова організація торгівлі. Міжнародно-правові аспекти аграрного права. Вони	1

визначають стандарти якості та безпеки аграрної продукції, регулюють міжнародну торгівлю, охорону земель і природних ресурсів, а також сприяють продовольчій безпеці. Імплементация цих норм у національне законодавство України, особливо в умовах євроінтеграції, забезпечує гармонізацію правил, стимулює розвиток аграрного сектору та сприяє ефективній міжнародній співпраці в умовах глобалізації.	
<i>Тема 21. Перспективи розвитку аграрного права України</i> Перспективи розвитку аграрного права України передбачають модернізацію та гармонізацію законодавства для ефективного регулювання сільськогосподарської діяльності в умовах ринкової економіки та глобалізації. Основні напрями включають вдосконалення земельного законодавства, розвиток корпоративних форм господарювання та фермерства, імплементацию міжнародних стандартів і європейських норм.	2
Всього:	28

7.3. Самостійна робота

Вид та зміст самостійної роботи	К-ть годин
Змістовий модуль 1 «Загальні положення аграрного права.»	
Опрацювання літератури та нормативних документів, що визначають основні положення аграрного права. <i>Теоретичні завдання:</i> Проблеми аграрного права та шляхи їх вирішення (критичний аналіз судової практики). Структура аграрного права (у формі візуального узагальнення – схема, таблиця, інфографіка тощо).	10
Складання тематичних кросвордів здійснюється студентом за однією або за декількома темами з аграрного права та погоджується з викладачем	20
Змістовий модуль 2. Правові засади державного регулювання та реформування сільського господарства	
<i>Дослідницькі завдання:</i> Дослідити та описати необхідність правового регулювання соціального розвитку села	20
<i>Практичне завдання:</i> Розробити статут фермерського господарства.	15
<i>Практичні (кейсові) завдання</i> – охарактеризуйте порядок укладання договору складського зберігання зерна; – особливості правового регулювання органічного сільськогосподарського виробництва.	15
Всього	80

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Правові основи регулювання аграрних відносин в Україні.
2. Правовий статус сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств.
3. Особливості правового регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення.
4. Правове забезпечення продовольчої безпеки України.
5. Органічне виробництво: правові засади та перспективи розвитку.
6. Екологізація аграрного виробництва: правові інструменти та механізми.
7. Правові гарантії державної підтримки аграрного сектору.
8. Правове регулювання аграрного страхування.
9. Проблеми та перспективи розвитку аграрного ринку в умовах євроінтеграції.
10. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення.
11. Земельна реформа в Україні: правові аспекти.
12. Правові основи функціонування аграрних кооперативів.
13. Договірні відносини в аграрному секторі: купівля-продаж, підряд, поставка.
14. Міжнародно-правові стандарти у сфері сільського господарства.
15. Трудові відносини у сільському господарстві: особливості правового регулювання.
16. Проблеми захисту прав селян та фермерів у правозастосовній практиці.
17. Правове забезпечення меліорації та охорони земель.
18. Інноваційні технології в аграрному секторі та їх правове регулювання.
19. Судова практика у спорах, що виникають у сфері аграрних правовідносин.
20. Правові аспекти міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією.

Групові завдання:

1. Підготовка пакету документів для укладення договору оренди земельної ділянки.
2. Дебати: «Ринок землі в Україні: загроза чи шанс для розвитку?».
3. Розробка схеми колективного землекористування в межах громади.
4. Рольова гра: заснування та реєстрація фермерського господарства.
5. Порівняльний аналіз правового статусу аграрних кооперативів та агрохолдингів.
6. Створення «дорожньої карти» для підприємства, що переходить на органічне виробництво.
7. Дискусія: «Чи може екологізація аграрного виробництва бути економічно вигідною?».
8. Розробка правил екологічного землекористування для громади.
9. Аналіз кейсу: відповідальність агропідприємства за порушення екологічних

вимог.

10. Підготовка типового договору поставки сільськогосподарської продукції.
11. Моделювання судового процесу зі спору між фермером та переробним підприємством.
12. Круглий стіл: «Проблеми та перспективи розвитку аграрних бірж в Україні».
13. Порівняльне дослідження аграрного законодавства України та ЄС.
14. Модельні переговори щодо укладення міжнародного контракту на поставку зерна.
15. Аналіз ризиків та можливостей для України після відкриття ринку агропродукції до ЄС.
16. Розробка правил внутрішнього трудового розпорядку для фермерського господарства.
17. Дискусія: «Чи потрібна спеціальна система соціального захисту для селян?».
18. Колективний розгляд судових справ у сфері трудових відносин в аграрному секторі.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних (кейсових) завдань — індивідуальних та в групах; конференцій; ділових ігор. Під час проведення практичних занять використовуються сучасні елементи та прийоми: критичного мислення, рефлексії, дискусії, мозкового штурму, навчального тренінгу

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни включає поточне, тематичне оцінювання (з тем, визначених для аудиторного обговорення і самостійного опрацювання) та модульний контроль.

Поточний і тематичний контроль передбачає оцінювання:

- участі в дискусії під час лекційних занять;
- підготовки виступу до занять із презентацією (чи без);
- підготовки індивідуальних завдань за вибором здобувачів вищої освіти тощо.

Модульний контроль проводиться у тестовій комбінованій формі

(комп'ютерне чи на паперових носіях) або виконання проєктного/творчого завдання (усно/письмово).

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі іспиту.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Бали на практичному занятті здобувачі вищої освіти отримують за виконані практичні завдання, опрацювання джерел, командні проєкти, презентації, активність під час дискусій і виконання практичних завдань.

Бали за самостійну роботу враховують: виконання дослідницьких і творчих завдань індивідуально й колективно, результативну практичну роботу в групі, опрацювання навчально-методичних і довідкових джерел, аналіз законодавства, виконання і захист проєктів, презентації, активність самостійної пошукової роботи.

Під час модульного контролю передбачені комплексні засоби оцінювання (усно й письмово, під час виконання тестових завдань, дослідницьких і творчих, захисту проєктів тощо), у тому числі комп'ютерно орієнтовані.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Захист ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальний бал
Іспит	20	20	20 (10x2)	10	30	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Судова влада України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Засоби унаочнення та взаємодії:

1. Мультимедійні презентації у програмах MOF Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відео лекції, в т.ч. іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали –схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.
6. Використання залу судових засідань для проведення модельних судів.

Необхідне матеріально-технічне забезпечення:

- аудиторного навчання: дошка аудиторна, мебльоване навчальне приміщення, комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проєктор), Wi-Fi.
- дистанційного: мережа Інтернет, електронні пристрої, у т.ч. персональні.

13. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Аграрне право України: підручник / Єрмоленко В.М., Гафурова О.В., Гребенюк М.В. та ін. ; за заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К. : Юрінком Інтер, 2010.-
2. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика. Монографія // за ред. А.М. Статівки. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2010. – 240с.
3. Гафурова О.В Сільські території: поняття, ознаки, класифікація Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 8 – С. 84-88
4. Гафурова О.В Сільська поселенська мережа: поняття, склад, проблеми формування. //Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: право / ред. кол. (Д.О. Мельничук (голова)). – 2010. - № 156. – С. 75-82
5. Єрмоленко В.М. Правові аспекти поняття «сільське поселення» // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: право / ред. кол. (Д.О. Мельничук (голова)). – 2011. - № 157. – С. 66-72
6. Єрмоленко В.М. Характерні особливості сучасних аграрних законів // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2011. – Вип. 165. – Ч. 1. – С. 53–57.
7. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України. Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 296с.
8. Мачуська І.Б. Аграрне право: навчальн. посіб.- К.: КНЕУ, 2009. – 273с.
9. Мельник В.О. Зарубіжний досвід правового регулювання органічного виробництва (порівняльно-правовий аспект). Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». К., 2014. Вип. 197. Ч. 2. С. 79–90 (РІНЦ).<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/2709>
10. Мельник В.О. Генеза правового регулювання міжнародних відносин у сфері органічного виробництва. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право». К., 2014. Вип. 197. Ч. 3. С. 66–72 (РІНЦ). <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/2682>
11. Мельник В.О. Правове регулювання сертифікації органічного виробництва в Україні. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: Серія «Право». К., 2015. Вип. 218. С. 68–75 (РІНЦ). <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/2697>
12. Мельник В.О. Органічне виробництво сільськогосподарської продукції в Україні. Часопис Київського університету права. 2017. №3. С.238–241.<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/3049>

13. Новак Т.С., Мельник В.О. До питання маркування кормів за законодавством України / Т.С. Новак, В.О. Мельник // «ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ». – 2020. – № 1. – С. 59-68. <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Pravo/article/view/13840/12158>
14. Новак Т.С., Мельник В.О. До питання правового забезпечення органічного сільськогосподарського виробництва в Україні / Т.С. Новак, В. О. Мельник // «ПРАВО. ЛЮДИНА. ДОВКІЛЛЯ». – 2020. – № 2. – С..
15. Новак Т.С., Мельник В.О. До питання правового регулювання трудових відносин у сільськогосподарських кооперативах. Право. Людина. Довкілля. 2020. № 11(3). - С. 78–88.
16. Кондратюк Т.М., Мельник В.О. Правові засади державної підтримки у сфері аквакультури. Право. Людина. Довкілля. 2020
17. Мельник В.О., Новак Т.С., Суб'єкти правовідносин у сфері органічного сільськогосподарського виробництва: загальна характеристика / Т. С. Новак, В. О. Мельник // Право. Людина. Довкілля. Сер. Право. – 2021. - Vol. 12. - № 2. – С. 65-73. DOI: <https://doi.org/10.31548/law2021.02.008>

<https://www.culononline.com.ua/> - бібліотека за логіном bnau та паролем library

Нормативно-правові акти:

1. Закон України № 552-ІХ від 31.03.2020 «Про внесення змін щодо обігу земель сільськогосподарського призначення» (ринок землі).
2. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 15.11.2020.
3. Закон України № 2255-ІХ від 12.02.2022 (антирейдерські зміни у сфері землекористування).
4. Закон України № 3221-ІХ від 30.06.2023 «Про зміни щодо державного регулювання продовольчої безпеки та розвитку тваринництва».
5. Закон України № 3339-ІХ від 23.08.2023 «Про державне регулювання генетично-інженерної діяльності та обіг ГМО».
6. Постанова КМУ № 300 від 15.03.2024 (порядок використання коштів держпідтримки фермерів).
7. Закон України № 3980-ІХ від 19.09.2024 «Про Державний аграрний реєстр».
8. Постанова КМУ № 1407 від 10.12.2024 (державна підтримка фермерів і тваринництва).
9. Постанова КМУ № 1163-р від 15.11.2024 (Стратегія розвитку аграрних територій).
10. Закон України № 9266 від 26.02.2024 «Про аграрні ноти» (чинний з 01.01.2025).